

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૯ એસ. સી. આર. ૪૭૬

માજી સન્નમ્મા ઉર્ફે સન્યાસિરાવ

વિરુદ્ધ

રેડ્ડી શ્રીદેવી અને અન્યો

(સિવિલ અપીલ નંબર ૭૬૯૬/૨૦૨૧)

૧૬ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૧

[ન્યાયમૂર્તિ એમ. આર. શાહ અને ન્યાયમૂર્તિ બી. વી. નાગરત્ન]

વિલંબ/બેદરકારી: વિલંબની નિંદા-પ્રતિવાદીઓ દ્વારા બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસનો વિલંબ, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા માફ કરાયેલ-સાચું-યોજાયેલ:વિલંબને માફ કરતી વખતે, ઉચ્ચ અદાલતે એવું અવલોકન કર્યું ન હતું કે ૧૦૧૧ દિવસના વિશાળ વિલંબને સમજાવતા કોઈ

પૂરતા કારણ બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા-વિલંબને માફ કરવાની અરજીમાં કરવામાં આવેલા પુરાવાઓ દર્શાવે છે કે આ વિલંબિત અપીલ દાખલ કરવામાં ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ પ્રતિવાદીઓ તરફથી ઘોર બેદરકારી અને/અથવા યોગ્ય ખંતનો કેસ હતો-આમ વિલંબ અસ્પષ્ટ રહ્યો-ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા વિવેકબુદ્ધિનો વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો ન હતો-ઉચ્ચ અદાલતના આદેશને રદ કરવામાં આવ્યો.

અપીલને મંજૂરી આપતા અદાલતે ઠેરવેલ કે:

૧. ઉચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે જો વિલંબને માફ કરવામાં આવે તો અપીલકર્તાને કોઈ પૂર્વગ્રહ થશે નહીં કારણ કે અપીલની સુનાવણી ગુણદોષ પર કરવામાં આવશે. ઉચ્ચ અદાલતે એવું પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે પ્રતિવાદીઓ તરફથી કોઈ ઇરાદાપૂર્વકની બેદરકારી કરવામાં આવી ન હતી અને ન તો તેને યોગ્ય ખંતના અભાવનો સામનો કરવો પડ્યો હતો. વિલંબની માફી માટેની અરજીમાંના દાવાઓ દર્શાવે છે કે તે વિલંબિત અપીલ દાખલ કરવામાં ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ પ્રતિવાદીઓ તરફથી ઘોર બેદરકારી અને/અથવા યોગ્ય ખંતનો કેસ હતો. [ફકરો ૬.૧] [૪૮૦-ડી-ઈ]

૨. વિલંબની માફી માંગતી અરજીમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે તેણીની ઉંમર ૪૫ વર્ષની છે અને તે સમગ્ર મુકદ્દમાની દેખરેખ રાખી રહી હતી અને તે સ્વાસ્થ્ય ની સમસ્યાઓથી પીડાતી હતી અને તે ૦૧/૦૧/૨૦૧૭ થી ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ માંદગીનો ભોગ બની હતી અને તેણીને ઉપરોક્ત સમયગાળા માટે પથારીમાં આરામ કરવાની સલાહ આપવામાં આવી હતી. જો કે, ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ પછીના સમયગાળા માટે કોઈ સમજૂતી નથી. આમ, વર્ષ ૨૦૨૧માં બીજી અપીલ દાખલ કરવામાં આવી ત્યાં સુધી ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ થી વિલંબનો સમયગાળો બિલકુલ સમજાવવામાં આવ્યો ન હતો. તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે વિવેકપૂર્ણ રીતે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો ન હતો. [ફરો ૬.૨] [૪૮૦-એફ-એચ]

રામલાલ, મોતીલાલ અને છોટેલાલ વિરુદ્ધ રીવા
કોલફિલ્ડ્સ લિમિટેડ [૧૯૬૨] ૨ એસસીઆર ૭૬૨;
પી. કે. રામચંદ્રન વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય અને અન્ય
(૧૯૯૭) ૭ એસસીસી ૫૫૬:[૧૯૯૭] ૪ પૂરક
એસસીઆર ૨૦૪; પુંડલિક જલમ પાટીલ વિરુદ્ધ
કાર્યકારી ઈજનેર, જલગાંવ મધ્યમ પ્રોજેક્ટ (૨૦૦૮)
૧૭ એસસીસી ૪૪૮:[૨૦૦૮] ૧૫ એસ. સી. આર.
૧૩૫; બસાવરાજ અને અન્ય વિરુદ્ધ વિશેષ જમીન

સંપાદન અધિકારી. (૨૦૧૩) ૧૪ એસસીસી ૮૧:

[૨૦૧૩] ૮ એસ.સી.આર ૨૨૭-પર આધાર રાખે છે

કેસ કાયદો સંદર્ભ

[૧૯૬૨] ૨ એસ. સી. આર. ૭૬૨ ફકરા ૩.૪ પર આધારિત છે.

[૧૯૯૭] ૪ પૂરક એસ. સી. આર. ૨૦૪ ફકરા ૩.૪ પર આધારિત છે.

[૨૦૦૮] ૧૫ એસ. સી. આર. ૧૩૫ ફકરા ૩.૪ પર આધારિત છે.

[૨૦૧૩] ૮ એસ. સી. આર. ૨૨૭ ફકરા ૩.૪ પર આધારિત છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૭૬૯૬/૨૦૨૧.

એસ. એ. નંબર ૩૩૧/૨૦૨૧ માં આઈ. એ. નંબર ૧/૨૦૨૧ માં અમરાવતી ખાતે આંધ્રપ્રદેશ રાજ્ય માટે હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૬/૦૮/૨૦૨૧ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

વાચ. રાજા ગોપાલ રાવ, કે. પ્રમોદ કુમાર, ડી. ગોપી કૃષ્ણ, અપીલકર્તા વતી વકીલો.

સિદ્ધાર્થ શ્રીવાસ્તવ, પ્રતિવાદીઓ માટે વકીલ.

અદાલતનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ન્યાયમૂર્તિ એમ. આર. શાહ.

૧. અમરાવતી ખાતે આંધ્રપ્રદેશની ઉચ્ચ અદાલતે બીજી અપીલ નંબર ૩૩૧/૨૦૨૧ માં આઈ.એ. નંબર ૧/૨૦૨૧ માં પસાર કરેલા વિવાદિત આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવતા, જેના દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને માફ કર્યો છે, અપીલકર્તા-મૂળ વાદી-પ્રતિવાદીએ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ વર્તમાન અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૨. અહીં અપીલકર્તા-મૂળ વાદીએ મૂળ પ્રતિવાદીઓ સામે કાયમી મનાઈ હુકમ માટે ઓએસ નંબર ૪૦/૨૦૧૩ તરીકે સિવિલ દાવો દાખલ કર્યો હતો. કે દ્રાયલ કોર્ટે ૨૩/૦૪/૨૦૧૬ ના ચુકાદા અને હુકમનામા દ્વારા ઉપરોક્ત દાવાને ફગાવી દીધો. પ્રથમ અપીલ અદાલતે ૦૧/૦૨/૨૦૧૭ ના ચુકાદા અને હુકમનામા દ્વારા દ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને હુકમને રદ કરીને અને રદ કરીને દાવાને મંજૂરી આપી હતી. કે મૂળ પ્રતિવાદીઓ-અહીં પ્રતિવાદીઓએ ૦૪/૦૨/૨૦૧૭ પર ચુકાદા અને આદેશની પ્રમાણિત નકલ માટે અરજી કરી હતી. તે જ ૧૦/૦૩/૨૦૧૭ પર ડિલિવરી માટે તૈયાર

હતું.આશરે ૧૦૧૧ દિવસના સમયગાળા પછી, અહીંના મૂળ પ્રતિવાદીઓએ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું. વિલંબને માફ કરવાની અરજી પણ આઈએ નંબર ૧/૨૦૨૧ તરીકે દાખલ કરવામાં આવી હતી. વિવાદિત આદેશ દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના વિલંબને માફ કર્યો છે, જે આ અદાલત સમક્ષ અપીલનો વિષય છે.

૩. અહીં અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે-મૂળ વાદીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન કેસમાં, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને માફ કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૩.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અહીં પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કોઈ પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું ન હતું-ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તાઓ, બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને સમજાવતા.

૩.૨ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને માફ કરતી વખતે પણ, ઉચ્ચ અદાલતે એવું અવલોકન કર્યું નથી કે બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના વિલંબને સમજાવીને પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

૩.૩ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વિલંબની માફી માટેની અરજીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓને ધ્યાનમાં લેતા, બીજી અપીલ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી જૂન, ૨૦૨૧ સુધીના સમયગાળા માટેના વિલંબને સમજાવતી કોઈ સમજૂતી નથી.

૩.૪ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને રામલાલ, મોતીલાલ અને છોટેલાલ વિરુદ્ધ રીવા કોલકિલ્ડ્સ લિમિટેડ, (૧૯૬૨) ૨ એસસીઆર ૭૬૨; પી. કે. રામચંદ્રન વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય અને બીજા, (૧૯૯૭) ૭ એસસીસી ૫૫૬ તેમજ પુંડલિક જલમ પાટિલ વિરુદ્ધ કાર્યકારી ઈજનેર, જલગાંવ મધ્યમ પ્રોજેક્ટ, (૨૦૦૮) ૧૭ એસસીસી ૪૪૮ અને બસાવરાજ અને અન્ય વિરુદ્ધ વિશેષ જમીન સંપાદન અધિકારી, (૨૦૧૩) ૧૪ એસસીસી ૮૧ના કેસોમાં આ અદાલતના નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, વર્તમાન અપીલને મંજૂરી આપવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૪. હાઈકોર્ટ સમક્ષ પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને નંબર ૨ અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી સિદ્ધાર્થ શ્રીવાસ્તવે વિલંબને માફ કરવા અને અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં વિલંબને માફ કરવા માટેની અરજીને મંજૂરી આપતા હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત આદેશને સમર્થન આપ્યું છે.

૪.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યારે ઉચ્ચ અદાલતે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો હોય અને વિલંબને માફ કર્યો હોય, ત્યારે ભારતના બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આ અદાલત દ્વારા તેમાં દખલ ન કરી શકાય.

૪.૨ પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા યોગ્ય રીતે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો તે કેસમાં વિલંબને માફ કરવામાં આવે તો અપીલ પર વિચાર કરવામાં આવશે અને ગુણદોષના આધારે નિર્ણય લેવામાં આવશે અને તેથી, અપીલકર્તાને કોઈ પૂર્વગ્રહ થશે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ પ્રતિવાદીઓ-અપીલકર્તાઓને વિલંબના તકનીકી આધાર પર દાવો ન કરવાને બદલે ગુણદોષના આધારે કેસ દાખલ કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે, વર્તમાન અપીલને રદ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૫. અમે સંબંધિત પક્ષો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને લાંબા સમય સુધી સાંભળ્યું છે.

૬. શરૂઆતમાં, એ નોંધવામાં આવે છે કે વિવાદિત આદેશ દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨ દ્વારા બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને માફ કર્યો છે-અહીં મૂળ પ્રતિવાદીઓ-ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તાઓ.વિલંબને માફ કરતી વખતે, ઉચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

“આ સંજોગોમાં, જ્યારે અમુક પ્રશ્નો હોય, જેમાં બીજી અપીલમાં ચર્ચાની જરૂર હોય, ત્યારે યોગ્યતા પર નિર્ણય આમંત્રિત કર્યા વિના, આ તબક્કે આ બાબતને નકારી કાઢવી જરૂરી નથી.જો વિલંબને પ્રચંડ હોવા છતાં માફ કરવામાં આવે, તો શ્રેષ્ઠ શું થાય છે તે પક્ષોને તેમના સંબંધિત કેસનો પ્રચાર કરવાની તક આપવી. આ પ્રશ્ન પ્રક્રિયાનો હોવાથી, અદાલતનો પ્રયાસ શ્રેશોલ્ડ પર નકારી કાઢવાને બદલે ગુણદોષ પર સ્વસ્થ ચર્ચાને પ્રોત્સાહિત કરવાનો હોવો જોઈએ.

આવા દ્રષ્ટિકોણથી જોતાં, અરજદાર દ્વારા સોંપવામાં આવેલા કારણોને સ્વીકારીને, આ બીજી અપીલ રજૂ કરવામાં વિલંબને માફ કરવો જોઈએ.

દેખીતી રીતે, અરજદારો તરફથી કોઈ ઇરાદાપૂર્વકની બેદરકારી નથી કે ન તો આ પ્રયાસ યોગ્ય ખંતના અભાવથી પીડાય છે. અરજદારો તરફથી તેમના દાવાનો પ્રચાર કરવાનો આ એક પ્રામાણિક પ્રયાસ હોવાનું જણાય છે, ખાસ કરીને જ્યારે ટ્રાયલ કોર્ટ તેમની અરજી સ્વીકારી લીધી હતી, જેને અપીલીય અદાલત દ્વારા ઉલટાવી દેવામાં આવી હતી. જો કે, અરજદારોએ આ વિલંબ માટે ખર્ચ દ્વારા પ્રતિવાદીને વળતર આપવું જોઈએ. પ્રતિવાદીની દલીલ કે સમયની અંદર બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં નિષ્ફળ રહેવામાં અરજદારોની નિષ્ક્રિયતાને કારણે તેણીને મૂલ્યવાન અધિકારો પ્રાપ્ત થાય છે, આ કેસમાં મળેલા સંજોગોની પૃષ્ઠભૂમિમાં નોંધપાત્ર પરિબલ ન હોઈ શકે.

પરિણામે, આ અરજીને બીજી અપીલ દાખલ કરવામાં ૧૦૧૧ દિવસના વિલંબને માફ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે, જે ૦૫/૧૦/૨૦૨૧ પર અથવા તે પહેલાં પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલને રૂ. ૨,૦૦૦/- (માત્ર બે હજાર રૂપિયા) ના ખર્ચની ચુકવણીને આધિન છે.”

આમ ઉપરોક્ત પરથી જોઈ શકાય છે કે ઉચ્ચ અદાલતે એવું અવલોકન કર્યું નથી કે ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને સમજાવતું કોઈ પૂરતું કારણ બહાર આવ્યું છે.

૬.૧ ઉચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે જો વિલંબને માફ કરવામાં આવે તો અપીલકર્તાને કોઈ પૂર્વગ્રહ થશે નહીં કારણ કે અપીલની સુનાવણી ગુણદોષ પર કરવામાં આવશે. ઉચ્ચ અદાલતે એવું પણ નિરીક્ષણ કર્યું છે કે અહીં પ્રતિવાદીઓ તરફથી કોઈ ઇરાદાપૂર્વકની બેદરકારી નથી કે તે યોગ્ય ખંતના અભાવથી પીડાય છે. જો કે, વિલંબને માફ કરવા માટેની અરજીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ પરથી અમારો અભિપ્રાય છે કે આ વિલંબિત અપીલ દાખલ કરવામાં ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઘોર બેદરકારી અને/અથવા યોગ્ય ખંતનો કેસ હતો.

૬.૨ અમે વિલંબની માફી માટે અરજીમાં આપેલા દાવાઓમાંથી પસાર થયા છીએ. વર્ષ ૨૦૨૧માં બીજી અપીલ કરવામાં આવી ત્યાં સુધી ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ ના સમયગાળા માટે કોઈ પર્યાપ્ત સમજૂતી નથી. વિલંબની માફી માંગતી અરજીમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે તેણીની ઉંમર ૪૫ વર્ષની છે અને તે સમગ્ર મુકદ્દમાની દેખરેખ રાખી રહી હતી અને તે સ્વાસ્થ્યની સમસ્યાઓથી પીડાતી હતી અને તે ૦૧/૦૧/૨૦૧૭ થી ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ માંદગીનો ભોગ

બની હતી અને તેણીને ઉપરોક્ત સમયગાળા માટે આરામ કરવાની સલાહ આપવામાં આવી હતી. જો કે, ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ પછીના સમયગાળા માટે કોઈ સમજૂતી નથી. આમ, વર્ષ ૨૦૨૧માં બીજી અપીલ દાખલ કરવામાં આવી ત્યાં સુધી ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ થી વિલંબનો સમયગાળો બિલકુલ સમજાવવામાં આવ્યો નથી. તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે વિવેકપૂર્ણ રીતે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો નથી.

૭. આ તબક્કે, અપીલ દાખલ કરવામાં વિલંબ અંગેના આ અદાલતના કેટલાક નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે અને નીચે મુજબ ગણવામાં આવે છે:—

૭.૧ રામલાલ, મોતીલાલ અને છોટેલાલ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, તે નીચે મુજબ અવલોકન અને માન્ય છે:—

કલમ-૫ નો અર્થઘટન કરતી વખતે બે મહત્વપૂર્ણ બાબતોને ધ્યાનમાં રાખવી સુસંગત છે. પ્રથમ વિચારણા એ છે કે અપીલ કરવા માટે નિર્ધારિત મર્યાદાના સમયગાળાની સમાપ્તિ હુકમનામું ધારકની તરફેણમાં પક્ષકારો વચ્ચે બંધનકર્તા તરીકે હુકમનામું ગણવાનો અધિકાર આપે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યારે

નિર્ધારિત મર્યાદાનો સમયગાળો સમાપ્ત થઈ ગયો હોય ત્યારે હુકમનામું ધારકએ હુકમનામું પડકારની બહાર ગણવા માટે મર્યાદાના કાયદા હેઠળ લાભ મેળવ્યો હોય અને આ કાનૂની અધિકાર જે હુકમનામું ધારકને સમય જતાં પ્રાપ્ત થયો હોય તેને હળવાશથી ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. અન્ય વિચારણા કે જેની અવગણના કરી શકાતી નથી તે એ છે કે જો વિલંબ માટે પૂરતું કારણ બતાવવામાં આવે તો અદાલતને વિલંબને માફ કરવા અને અપીલ સ્વીકારવા માટે વિવેકબુદ્ધિ આપવામાં આવે છે. આ વિવેકબુદ્ધિ ઇરાદાપૂર્વક અદાલતને આપવામાં આવી છે જેથી તે વતી ન્યાયિક સત્તા અને વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ નોંધપાત્ર ન્યાયને આગળ વધારવા માટે થવો જોઈએ. જેમ કે મદ્રાસ હાઈકોર્ટ દ્વારા **કૃષ્ણા વિરુદ્ધ ચટ્ટોપ્પન**, (૧૮૮૦) જે. એલ. આર. ૧૩ મદ્રાસ ૨૬૮ માં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે, "કલમ-૫ અદાલતને એક વિવેકબુદ્ધિ આપે છે કે જે અધિકારક્ષેત્રના સંદર્ભમાં ન્યાયિક શક્તિ અને વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ જે રીતે થવો જોઈએ તેના પર સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ જે સારી રીતે સમજી શકાય છે; 'પર્યાપ્ત કારણ' શબ્દોને ઉદાર રચના પ્રાપ્ત થાય છે જેથી કોઈ બેદરકારી કે નિષ્ક્રિયતા કે પ્રામાણિકતાની ઈચ્છા ન હોય ત્યારે નોંધપાત્ર ન્યાય મળે."

૭.૨ પી. કે. રામચંદ્રન (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, ૫૬૫ દિવસના વિલંબને માફ કરવાનો ઇનકાર કરતી વખતે, એવું જોવા મળ્યું છે કે વિલંબને માફ કરવા માટે વાજબી, સંતોષકારક અથવા તો યોગ્ય સમજૂતીની ગેરહાજરીમાં, તેને હળવાશથી માફ ન કરવી જોઈએ. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે મર્યાદાનો કાયદો કોઈ ચોક્કસ પક્ષને સખત અસર કરી શકે છે પરંતુ જ્યારે કાયદો આમ સૂચવે છે ત્યારે તેને તેની તમામ કઠોરતા સાથે લાગુ કરવો પડે છે અને અદાલતોને ન્યાયી આધારો પર મર્યાદાનો સમયગાળો લંબાવવાની કોઈ સત્તા નથી. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે વિલંબને માફ કરવા માટે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અદાલતે વિવેકપૂર્ણ રીતે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો પડશે.

૭.૩ પુંડલિક જલમ પાટિલ (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, તે નીચે મુજબ જોવા મળે છે:—

“મર્યાદાના કાયદાઓ જાહેર નીતિ પર આધારિત છે. મર્યાદાના કાયદાઓને કેટલીકવાર “શાંતિના કાયદા” તરીકે વર્ણવવામાં આવે છે. મર્યાદાનો અમર્યાદિત અને કાયમી ખતરો અસુરક્ષા અને અનિશ્ચિતતા પેદા કરે છે; જાહેર વ્યવસ્થા માટે અમુક પ્રકારની મર્યાદા જરૂરી છે. આ સિદ્ધાંત “ઇન્ટરેસ્ટ રીપબ્લિકે ઉટ સિટ

ફિનિસ લિટિયમ" કહેવત પર આધારિત છે, એટલે કે, રાજ્યના હિત માટે જરૂરી છે કે મુકદ્દમાનો અંત આવવો જોઈએ, પરંતુ તે જ સમયે મર્યાદાના કાયદાઓ છેતરપિંડી અને ખોટી જુબાનીને દબાવતા ખાનગી ન્યાયની ખાતરી કરવા, ખંતને ઝડપી બનાવવા અને દમનને અટકાવવાનું એક સાધન છે. મુકદ્દમા માટે સમય મર્યાદા નક્કી કરવાનો ઉદ્દેશ સામાન્ય કલ્યાણના હેતુ માટે કાનૂની ઉપાય માટે જીવનકાળ નક્કી કરવાની જાહેર નીતિ પર આધારિત છે. તેઓ એ જોવા માટે હોય છે કે પક્ષો વિલંબિત વ્યૂહરચનાનો આશરો ન લે પરંતુ તેમના કાનૂની ઉપાયોનો તાત્કાલિક લાભ લે. સેલ્મોન્ડ તેમના ન્યાયશાસ્ત્રમાં જણાવે છે કે કાયદાઓ જાગૃત લોકોની મદદ માટે આવે છે, ઉંધતા લોકોની નહીં."

૭.૪ બસાવરાજ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, આ અદાલત દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે વિલંબને માફ કરવાની વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગોના આધારે વિવેકપૂર્ણ રીતે થવો જોઈએ. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો બેદરકારી, નિષ્ક્રિયતા અથવા પ્રામાણિકતાનો અભાવ પક્ષને આભારી હોય તો "પર્યાપ્ત કારણ" અભિવ્યક્તિનું ઉદારતાથી અર્થઘટન કરી શકાતું નથી. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ભલે મર્યાદા પક્ષકારના અધિકારોને સખત રીતે

અસર કરી શકે, પરંતુ જ્યારે કાયદા દ્વારા સૂચવવામાં આવે ત્યારે તેને તેની તમામ કઠોરતા સાથે લાગુ કરવી પડે છે. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો કોઈ પક્ષે બેદરકારી, પ્રામાણિકતાનો અભાવ અથવા નિષ્ક્રિયતા સાથે કામ કર્યું હોય તો શરતો લાદીને પણ વિલંબને માફ કરવા માટે કોઈ વાજબી આધાર ન હોઈ શકે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે વિલંબની માફી માટેની દરેક અરજીનો નિર્ણય આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત માળખામાં થવો જોઈએ. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો અદાલતો શરતો લાદીને પર્યાપ્ત કારણ ન હોય તેવા વિલંબને માફ કરવાનું શરૂ કરે તો તે કાયદાકીય સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન અને વિધાનસભાની સંપૂર્ણ અવગણના દર્શાવે છે.

૭.૫ પુંડલિક જલમ પાટિલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ અદાલત દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે અદાલત ઇક્વિટીના આધારે વિલંબિત અને જૂના દાવાઓની તપાસ કરી શકતી નથી. વિલંબ ઇક્વિટીને હરાવે છે. અદાલતો એવા લોકોને મદદ કરે છે જેઓ સતર્ક હોય છે અને "તેમના અધિકારો પર ઊંઘતા નથી".

૮. આ અદાલત દ્વારા ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં મુકદ્દમાની હકીકતો પર નિર્ધારિત કાયદાને લાગુ કરીને અને વિલંબની માફી માટેની અરજીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧

અને ૨ દ્વારા અહીં પર્યાપ્ત અથવા સંતોષકારક સમજૂતી સિવાય કોઈ સમજૂતી આપવામાં આવી ન હતી-બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને માફ કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તાઓ. ઉચ્ચ અદાલતે આટલા મોટા વિલંબને માફ કરવા માટે પોતાની વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો બિલકુલ વાજબી નથી. ઉચ્ચ અદાલતે વિવેકપૂર્ણ રીતે વિવેકનો ઉપયોગ કર્યો નથી. ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને માફ કરતી વખતે હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ તર્ક યોગ્ય નથી. તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે મૂળ પ્રતિવાદીઓ- પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨ દ્વારા અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના ભારે વિલંબને માફ કરીને ભૂલ કરી છે. હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલો વિવાદિત આદેશ કાયદા તેમજ તથ્યો બંને પર બિનટકાઉ છે.

૯. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨ દ્વારા અહીં બીજી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં ૧૦૧૧ દિવસના વિલંબને માફ કરતા હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ૧૬/૦૮/૨૦૨૧ તારીખનો વિવાદિત આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨ દ્વારા રજૂ કરાયેલી બીજી અપીલ નંબર ૩૩૧/૨૦૨૧ વિલંબના આધારે રદ કરવામાં આવે છે. વર્તમાન અપીલને તે

મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે. જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.